

WORK: A VITAL INSTINCT

РАБОТАТА КАТО ЖИЗНЕНОВАЖЕН ИНСТИНКТ
BAIBA KRUMINS GRAZZINI/ БАЙБА КРУМИНС ГРАЦИНИ

Baiba Krumins Grazzini is Director of Training at the International Centre for Montessori Studies foundation. She has been involved with Bergamo's AMI Elementary Training Course since 1975 and first became an AMI Elementary Trainer in 1988. In 1992 she joined Camillo Grazzini as Director of Training. Baiba Krumins Grazzini holds both a Bachelor's and a Master's degree in economics from the University of London. As the late Camillo Grazzini's closest collaborator, Baiba Krumins Grazzini has co-researched papers and projects with respect to Montessori history, planes of education, cosmic education, the elementary materials, geometry, and many other aspects of the Bergamo elementary course.

First published in AMI Communications, 2005.

Human Work

Everything we know, everything we have, everything we do, requires and involves the work of other human beings. If only we stop to think about it, we realise how absolutely incredible this is: everything I put in my mouth, on my back, the house I live in, the road I walk along, the transport I use for getting about faster, the temple or church or mosque I pray in, the music I listen to, the books I read, the very knowledge I have of the world, all of this depends on the work of others. None of these things could I have, do or understand without the help, the work, of other human beings.

Take away the veil of money and what do we see? The most incredible exchange of the products of human work; of services rendered. In other words, what we see is an interdependency, an interdependency which Mario Montessori calls an 'unconscious exchange of services'. Many individuals pride themselves on their self-sufficiency and independence of others. But the truth, the reality, is quite different. The extent to which any human being is self-sufficient and independent of other human beings (or indeed of nature itself) is minuscule in relation to the extent to which each one of us depends on the work of other human beings, both those of the present and those of the past.

Irrespective of whether our lives seem simple or complicated, irrespective of whether we are rich or poor, how we live depends on the work, the discoveries, the inventions and ideas of untold numbers of other human beings, both living and dead. Fire, the needle, pottery, bricks and mortar, the wheel, cultivation of the land, domesticated animals, the calendar, silk cloth made from the cocoons of moth larvae, the alphabet we use for a silent language that breaks the barriers of time and space, the symbols for silent speaking in numbers, the compass, maps, printed books, microscope and telescope, gas and electricity, water running from a tap, telephone, electronic mail, the train, car, boat and aeroplane, and countless, countless, other things that we take completely for granted, are all eloquent expressions of human work, both past and present.

Through their work, human beings have transformed their

Бейба Круминс Грацини е Директор, отговорен за обучението във Фондацията Международен център за обучение по метода Монтезори. Тя участва в Началния курс за обучение на МАМ в Бергамо от 1975 г. и първа става Обучаващ за начален курс на МАТ през 1988 г. През 1992 г. тя се присъединява към Камило Грацини като Директор, отговорен за обучението. Бейба Круминс Грацини има бакалавърска и магистърска степен по икономика от Университета на Лондон. Като най-близък сподвижник на Камило Грацини, Бейба Круминс Грацини провежда съвместни проучвания за изготвянето на доклади и изпълнението на проекти, свързани с историята на метода Монтезори, областите на възпитание, космическото възпитание, материалите за началния курс, геометрия и много други аспекти от началния курс в Бергамо.

Човешкият труд

Всичко, което знаем, всичко, което имаме, всичко, което правим изисква и предполага полагането на труд от други човешки същества. Само ако спрем и се замислим за това, ще си дадем сметка колко абсолютно невероятно е то: всичко, което слагаме в устата си, на гърба си, домът, в който живеем, пътят, по който се разхождаме, транспортът, който използваме за по-бързо придвижване, храмът или църквата, или джамията, в която се молим, музиката, която слушаме, книгите, които четем, самото познание за света, което сме усвоили, всичко това зависи от труда на другите. Никое от тези неща не можем да имаме, да правим или да разберем без помощта, труда на други човешки същества. Ако повдигнем завесата на парите, какво ще видим? Най-невероятната размяна на продукти на човешкия труд; на предоставени услуги. С други думи онова, което виждаме е взаимозависимост, взаимозависимост, която Марио Монтезори нарича "несъзнателна размяна на услуги". Много хора се гордеят с това, че са самостоятелни и са независими от другите. Но истината, реалността е съвсем различна. Степента, в която всяко човешко същество е самостоятелно и независимо от другите хора (или от самата природа), е минимална по отношение на степената, в която всеки от нас зависи от труда на други хора, както на съвременниците си, така и на хората от миналото.

Независимо от това дали нашите животи изглеждат прости или сложни, независимо от това дали сме богати или бедни, как живеем зависи от труда, откритията, изобретенията и идеите на несметен брой други хора, както живи, така и мъртви. Огънят, иглата, керамичните предмети, тухлите и хоросанът, колелото, обработването на земята, опитомените животни, календарът, коприната, направена от пашкулите на ларвите на пеперудата, азбуката, която използваме в жестомимичния език, която преодолява пречките на времето и пространството, символите за неизказания говор в цифрите, компасът, картите, печатните книги, микроскопът и телескопът, бензинът и електричеството, водата, която тече от чешмата, телефонът, електронната поща, влакът, колата, корабът и самолетът и безброй, безброй други неща, които приемаме за абсолютна даденост, всички те са ярък израз на човешкия труд както в настоящето, така и в миналото.

world into one that is now beyond nature's contriving; it is a world created by the work of human beings and Montessori calls it Sopranatura, which we can translate as Supranature or Supernature. All of us now depend on this world of supranature and therefore we completely depend on each other's work. What are the implications of all this human interdependence that permeates time and space? Well firstly and most obviously, the work undertaken by individual human beings benefits other human beings; secondly and concomitantly, there exists a great, albeit unconscious, collaboration on the part of human beings; and thirdly, what is revealed in this fashion is an incredible human solidarity. This human interdependence of individuals, of communities, of nations, is based on work, on the organization of work; and it has emerged gradually over the millennia to culminate in the present-day organization of societies and, indeed, of a great world society. Here we have the deep, underlying story of humanity: the story that has taken us from an early hunting and gathering way of life right up to the complex societies that exist today. This is the deep story that lies below the surface story of tensions, rivalries, conflicts and wars, which have also accompanied and plagued the story of mankind. On the surface we see so much division and cruelty; but underlying this, there is a story of collaboration and exchange: the circulation and exchange of goods and services; of ideas and knowledge.

Which story shall we give to our children? Which history of mankind? If we speak only of wars and other forms of cruelties, what kind of humanity are we presenting, revealing, to our children? What kind of truth are we recounting? Dr Montessori wants us to recount the human drama as, above all, the story of human work, of human effort, human endeavour. This too is a story of truth, of reality, and one which therefore also deals with facts. It is the story that has led us to the world of today and that explains how today's world functions: a supranatural world which has been created by the work of human beings; a world in which each individual can do his very own work whilst at the same time providing himself with all he needs from what is produced by the work of others. Certainly today's world and today's humanity are both very far from being perfect, but perhaps both are better than we may think.

Thus Maria Montessori says:

"Men are better than they appear to be. Indeed, human beings impress me as being extremely good and charitable, but they practice goodness and charity so unconsciously that mankind does not realize that it possesses these virtues. It might be said that human strife and men's inability to understand one another are surface phenomena, and that beneath that surface there have been immeasurable depths of goodness and sacrifice in men's hearts throughout the ages, a goodness and a spirit of sacrifice that history has hidden and of which humanity is unaware."

Montessori illustrates this as follows:

Men do not work to fulfill their own needs but to fulfill the needs of others. Let us consider the baker, for example. While others sleep, he stays up to bake bread that will be ready when the others awaken. Does he bake the bread for himself? Neither he nor his family will eat all of it. The baker works and sacrifices for others. Does he do so just one night or two? No; this self-sacrifice lasts all his life.

Let us consider the miner who extracts coal from the earth. He

Чрез работата си хората са трансформирали света си в нещо, което е извън възможностите на природата. Това е свят създаден чрез труда на хората и Монтезори го нарича Sopranatura, което можем да преведем като Супраприрода или Суперприрода. Всички ние сега зависим от този свят на супраприродата и следователно зависим изцяло от работата на други хора.

Какви са последиците от цялата тази човешка взаимозависимост, която преминава през времето и пространството? На първо място и най-очевидно, от труда, полаган от отделни хора, се възползват други. На второ място и успоредно с това, съществува огромно, макар и несъзнателно, сътрудничество от страна на хората; и трето, онова, което се разкрива по този начин, представлява невероятната човешка солидарност. Човешката взаимозависимост на индивидите, общностите, нациите се базира на работата, на организацията на работата и това е възникнало постепенно в продължение на хилядолетия, за да достигне кулминацията си в днешната организация на обществата и всъщност на огромната световна общост. Тук имаме дълбока, залегнала история на човечеството: историята, която ни е пренесла от ранните дни на ловуването и събирането на различни неща, необходими за живота, до сложните общности, които съществуват днес. Това е задълбочената история, която се намира под повърхността на историите за напрежение, съперничество, конфликти и войни, които също вървят ръка за ръка и троят историята на човечеството. На повърхността ние виждаме толкова разделение и жестокост, но под нея е съхранена историята за сътрудничество и обмен: циркулирането и размяната на стоки и услуги; на идеи и познания.

Коя история да разкажем на децата си? Коя история на човечеството? Ако говорим само за войни и други форми на жестокост, какво човечество представяме, разкриваме пред децата? Каква е истината, която разкриваме? Д-р Монтезори иска да разкрие човешката драма най-вече като историята на човешкия труд, човешките усилия, човешките начинания. Това също е история на истината, на реалността и е история, която следователно също разглежда фактите. Това е историята, която ни е довела до днешния свят и която обяснява как функционира светът днес: един супраприроден свят, който е създаден с труда на хората; свят, в който всеки индивид може да упражнява своя собствен труд, докато в същото време задоволява всичките си потребности с онова, което е произведено с труда на другите. Със сигурност и днешният свят, и днешното човечество са твърде далеч от идеални, но вероятно са по-добри, отколкото си мислим.

Затова Мария Монтезори казва:

Хората са по-добри отколкото изглеждат. Наистина, хората ме впечатляват като изключително добри и великодушни същества, но те практикуват добрината и щедростта си толкова несъзнателно, че човечеството не си дава сметка, че притежава тези добродетели. Може да се каже, че борбата на хората и тяхната неспособност да се разберат помежду си са повърхностни явления и, че под тази повърхност съществуват неизмерими дълбини на добрината и саможертвата в човешките сърца през вековете, добрина и дух на саможертва, които историята е скрила и които човечеството не познава.

Монтезори илюстрира това както следва:

Хората не работят, за да удоволетворят собствените си потребности, а за да удоволетворят потребностите на другите. Нека помислим за пекаря, например. Докато другите спят, той става и пече хляб, който ще бъде готов, когато другите се събудят. Той за себе си ли пече този хляб? Нито той, нито семейството му ще изядат целия хляб. Пекарят се труди и жертва за другите. Той само една или две нощи ли го прави? Не, тази саможертва продължава цял живот.

Да помислим за миньора, който копае въглища от недрата

gives up sunlight and fresh air and buries himself alive; he knows that he may lose his life in an explosion at any moment. When he bids his children goodbye in the morning, he is not certain whether he will get back home alive. A hero. And not a hero during just one battle, but a hero who sacrifices his entire life. He certainly cannot use all the coal he brings to the surface just to heat his own home or cook his own food. The coal is for the use of countless people who are unknown to him, who can't even thank him for his sacrifice. The coal will be used in furnaces that the miner will never see, and thus he will never have the satisfaction of witnessing the results of his sacrifice. (...)

And those who work the land by the sweat of their brows do so in order that the grain and the fruit that they grow, the wood that they hew in the forest may be consumed by men who live far away. And those who mill grain, those who transport fruit and flowers long distances reap no thanks.

This universal charity is not like a deliberate act of charity, which requires some concrete motivation such as seeing the suffering and the needs of the poor. It is not an occasional or sporadic sort of charity that ceases once the expected thanks from the beneficiaries is forthcoming.

No, cosmic charity is universal. It requires the lifelong dedication of each man to all mankind, the rich man and the poor man alike. It does not relieve some particular form of misery. It lifts up the hearts of all men and helps civilization rise to a higher level as it ensures the existence of each and all. The depths of this goodness and dedication are thus boundless.

It will be objected that these people do not work for the good of others; they labour only to earn their livelihoods in order to live as enjoyable lives as possible. That is true; that is the conscious part of it. But unconsciously they are carrying out the work of creation. They are obeying an unconscious command that rules events and preserves life everywhere in the universe.
(Education and Peace: Chapter 15 – Educate for Peace)

What we offer elementary children is a story which views ordinary human beings as great workers and thus as the true heroes of history. It is a story of Man the worker; Man the transformer of the environment; Man the creator of supranature; Man, in other words, as God’s chief agent on Earth for creation.

All Creation is Life, Movement, Work

Chief agent of creation? Yes, because in Dr Montessori’s thinking, all the forces of nature, all the elements of nature, are all great workers and all of them are therefore agents of creation: sun, land, water, air, life in all of its myriad forms and down to the tiniest cell, work, work, work. Thus Montessori says:

Watch the unending activity of the flowing stream or the growing tree. See the breakers of the ocean, the unceasing movements of the earth, the planets, the sun and the stars. All creation is life, movement, work. What about our hearts, lungs, our bloodstream which work continuously from birth till death? (...) Not even during sleep are they inactive. What about our mind which works without intermission while we are awake or asleep?
(What You Should Know About Your Child: Chapter 20 – Work and Discipline)

Nature, in other words, is all about activity and we, together

на земята. Той се отказва от слънчевата светлина и чистия въздух и се погребва жив. Той знае, че може да загуби живота си в експлозия във всеки момент. Когато казва довиждане на децата си сутрин, той не е сигурен дали ще се върне вечерта у дома жив. Герой. И при това не герой само в една битка, а герой, който се жертва през целия си живот. Със сигурност той не може да използва всички въглища, които донася на повърхността, просто за да топли собствения си дом или да готви собствената си храна. Въглищата се ползват от безброй много хора, които той не познава, които дори не могат да му благодарят за неговата жертва. Въглищата ще се използват в пещи, които миньорът никога няма да види и затова той никога няма да изпита удоволствието да стане свидетел на резултатите от собствената си саможертва. (...) А онези, които работят земята с пот на челото, правят това, за да може зърното и плодовете, които отглеждат, дървата, които секат в гората, да се ползват от хора, които живеят далеч. А онези, които мелят зърното, онези, които превозват плодовете и цветята на далечни разстояния, никога не получават благодарност.

Тази универсална щедрост не е като преднамерен акт на благотворителност, който изисква някаква конкретна мотивация, като например да видим страданията и потребностите на бедните. Това не е случайна или спорадична благотворителност, която се преустановява след като получим очакваните благодарности от облагодетелстваните.

Не, космическата щедрост е универсална. Тя изисква доживотно посвещаване отвсеки човек на цялото човечество, по един и същ начин за богатия и за бедния. То не облекчава конкретна форма на страдание. То възвисява сърцата на всички хора и помага на цивилизацията да достигне по-високо ниво, тъй като гарантира съществуването на всеки и на всички. Следователно дълбините на тази добрина и отдаденост са безкрайни.

Ще възразите, че тези хора не работят за доброто на другите. Те се трудят само за да заработят препитанието си, за да живеят колкото е възможно по-приятен живот. Това е вярно, това е съзнателната част. Но несъзнателно те работят за съзидание. Те се подчиняват на несъзнателната команда, която управлява събитията и запазва живота навсякъде във вселената.

(Възпитание и мир: глава 15 – Възпитание за мир)

Онова, което предлагаме на децата в началния курс, е история, която описва обикновените хора като велики работници и следователно като истински герои на историята. Това е разказ за Човека-работник; Човека-преобразовател на околната среда; Човека-създател на супраприродата; Човекът, който с други думи е като главен представител на Бог за съзиданието на Земята.

Цялото съзидание е живот, движение, труд. Главен представител на съзиданието? Да, защото според д-р Монтесори, всички природни сили, всички природни елементи, всички те са велики творци и всички те следователно са представители на съзиданието: слънцето, земята, водата, въздуха, живота в безбройните си форми и до най-малката клетка, работят, работят, работят. Затова Монтесори казва: Погледнете безкрайната дейност на течащия поток или на растящото дърво. Вижте големите пенести вълни на океана, безспирните движения на земята, планетите, слънцето и звездите. Цялото съзидание е живот, движение, труд. А какво ще кажете за сърцата, дробовете и кръвообръщението ни, които работят непрекъснато от раждането до смъртта? (...) Те не си почиват дори и когато спим. А какво ще кажете за съзнанието ни, което работи без прекъсване, докато сме будни или докато спим?

(Какво трябва да знаете за детете си: глава 20 – Работа и дисциплина)

С други думи всичко се свежда до действието и ние,

with Maria Montessori, can look on this activity as work: it is subject to laws; it brings about order and harmony; ultimately it leads to transformation. To put it another way, the order and harmony we find in nature depend on activity, on work; and the essential part of that work is cosmic work, the work that benefits the whole, the work that benefits others.

Montessori often emphasises the role played by life as, for example, when she says: “The most interesting, and indeed almost awesome fact (...) is that the earth is a creation of life. Life created rocks and soil, and it is life that sustains the harmony of the earth (...) The oceans are kept in constant chemical balance by living things, and living things also maintain the purity of the air. All creatures who live on earth have a cosmic role to play. The maintenance of life on earth depends on many species, each one of which has a special, specific function. Animals feed and live and reproduce; each one has a life cycle that fulfills a special role in relation to the life of other species. Everyone knows, for instance, that the disappearance of one species in a certain place upsets the balance, because the lives of all species are interrelated. Life therefore can be regarded as an energy that maintains life itself.”

(Education and Peace: Chapter 9 – Fifth Lecture)

If movement, activity, work, constitute the very essence of nature, of the universe, what about human beings? Are we not part of nature?

This is how Dr Montessori puts it:

Does not man also have a cosmic mission to fulfill on earth? Is it conceivable that this being who has such great intelligence, who is the worker par excellence, has no part to play in the labour of the cosmos? Human energy, too, has appeared on earth to undertake and fulfill a specific mission.

(...)

Man is a great worker, capable of creating a supernature through his labours. But we might now ask ourselves: if animals labour so joyously, why do men not also take delight in their work? Man should be much happier than animals. His unhappiness is proof that there must be errors inherent in human society and in the supernature that humanity has constructed. (Ibid)

Thus sometimes the human instinct to work, the human tendency to work, takes a wrong turn. Perhaps more often than not, it is channelled in the wrong direction and we bring about ‘miracles’ of destruction rather than miracles of creation. For one thing, our ever-increasing technological powers are outstripping, on the one hand, our human capacities of conscious understanding and human powers of foresight and, on the other hand, our moral development. But that is exactly where we depend on the children: only the children can bring about the betterment of mankind, only they can bring about the transformation of humanity itself. So let us turn to the children and their development.

The Child’s Work

When Montessori first started working with normal children (for she had already worked with children who were not normal), she worked with children from three to six years of age, in a very poor neighbourhood of Rome. And what she discovered was that the children were great workers. It was as though energies which had been dammed up, repressed, frustrated, dissipated, had found a constructive outlet and now expressed

заедно с Мария Монтесори, можем да разглеждаме това действие като работа: то е обект на законите, то създава ред и хармония; в крайна сметка то води до трансформация. С други думи, редът и хармонията, които виждаме в природата, зависят от дейността, от работата и съществена част от тази работа е космическата работа, работата, която е в полза на цялото, работата, която е в полза на другите.

Монтесори често подчертава ролята, която играе живота, като например, когато казва:

Най-интересният и наистина най-изумителният факт (...) е, че земята е създаение на живота. Животът е създал скалите и почвата и животът е онова, което запазва хармонията на земята (...) Океаните се поддържат в непрекъснат химичен баланс от живите създания, а живите създания също запазват чистотата на въздуха. Всички създания, които живеят на земята, играят космическа роля. Поддържането на живота на земята зависи от много видове, всеки от които има специална, специфична функция. Животните се хранят, живеят и се възпроизвеждат. Всяко има своя жизнен цикъл, който изпълнява специална роля във връзка с живота на други видове. Всеки знае, например, че изчезването на един вид на определено място нарушава равновесието, тъй като животите на всички видове са взаимно свързани. Следователно животът може да се разглежда като енергия, която поддържа самия живот.

(Възпитание и мир: глава 9 – Пета лекция)

Ако движението, действието, работата представляват самата същност на природата, на вселената, какво мислите за хората? Ние не сме ли част от природата?

Ето как го формулира д-р Монтесори:

Нима човек няма космическа мисия на земята? Възможно ли е това същество, което притежава такава огромна интелигентност, което е отличен творец, да не играе роля в труда на космоса? Човешката енергия също се е появила на земята, за да поеме и изпълни конкретна мисия.

(...) Човекът е велик труженик, способен да създаде супер природа със своя труд.

Но сега можем да си зададем въпроса: ако животните се трудят толкова радостно, защо хората не изпитват такова задоволство от работата си? Човекът трябва да е много по-щастлив от животните. Неговото нещастие е доказателство, че в човешкото общество сигурно има твърде много присъщи грешки, както и в супер природата, която човечеството е изградило.

(пак там)

Следователно понякога човешкият инстинкт за работа, човешката склонност за работа поема в грешна посока. Вероятно много често тя се канализира в неправилна посока и ние пораждаме по-сложено “чудеса” на разрушението, отколкото чудесата на съзиданието. На първо място нашите все по-нарастващи технологични сили от една страна изпреварват човешката ни способност за съзнателно разбиране и човешките възможности за прогнозиране, а от друга страна – нашето морално развитие. Но това е точно мястото, където ние зависим от децата: само те могат да подобрят човечеството, само те могат да породят трансформацията на самото човечество. Затова нека разгледаме децата и тяхното развитие.

Трудът на децата

Когато Монтесори започва да работи с нормални деца за първи път (тъй като тя вече е работила с деца, които не са нормални), тя се занимава с деца от три- до шестгодишна възраст в много беден квартал на Рим. И това, което тя установява е, че децата са страхотни работници. Сякаш енергиите, които са били запущени, подтиснати, възпрепятствани, безпътни, са намерили конструктивен отдушник и сега се изразяват съвсем естествено и със страст в труда. Ключът, който отваря вратата на това разкритие, е двупосочен: подходящата среда, подготвена за деца на тази възраст и свободата детето да действа във и върху тази

themselves quite naturally and passionately in work. The key that opened the door to this discovery was twofold: a suitable environment prepared for children of this age and the child's freedom to act within and on that environment. Despite the fact that the young children of that first Casa dei Bambini stayed there from eight o'clock in the morning until six o'clock at night, they wanted more work still, even work they could take home with them at the end of that long day. They were tireless in their work: instead of manifesting fatigue, they seemed refreshed by their work. They worked with concentration; they repeated the activity/the exercise; and they only became stronger, more capable, more independent, as a result. Typical childhood deviations such as timidity, lying, aggression, possessiveness (we say typical childhood deviations but I think these are by no means limited to childhood!), disappeared and a different child appeared: calm, happy, self-possessed, kind, disciplined, obedient, a great and indefatigable worker. Montessori also observed another striking phenomenon: the children not only became psychically stronger but also physically healthier, despite the fact that the deprived conditions of their lives had not changed. Montessori felt herself to be in the presence of a veritable miracle, and eventually decided to dedicate her life and work to this child that hides within the children of the world, to this "secret of childhood".

The process of psychic healing that Montessori witnessed in the children came to be called normalisation. With this expression, Montessori emphasised that the newly-discovered hidden nature of the child is the child's actual, normal nature. But this 'normal' nature can only reveal itself in the right conditions, that is, when the child has the opportunity, the freedom, to work for his or her own development. This is not work as we may usually understand it: it is not paid work, it is not work that has to do with earning a livelihood; it is not a hobby. But the child's work does, like any work, require time (much time!), energy, effort. It is a work of and for development, developmental work and, as such, it is spontaneous work. Spontaneous work is work freely chosen by the child; freely carried out by the child, which means safe from any adult interference; freely carried on for as long as the child wishes; and carried out at a pace or rhythm that is the child's own rhythm. Spontaneous work, Maria Montessori discovered, is what is required for both normalisation and normal development (normalisation in fact is nothing other than a return to the path of normal or natural development). Spontaneous work is the cure for the child's ills and it is the child's natural way of life, if only for the simple reason that this is the only way that the children can develop.

The child's spontaneous work for development is undertaken with concentration and what Montessori calls maximum effort: the greatest possible effort, as befits a work of creation. Working with concentration means the individual is completely focused and totally, deeply engaged: every fibre of his being is involved in the work. Certainly in the case of children, concentrated work is only possible when the activity undertaken is simultaneously both mental and physical: the work of the hand must be guided by the mind; mental work, effort, learning, must be accompanied by the use of the hand. Is this so surprising? Hands are one of the special human gifts: what humanity has built over the ages was built by the work of the hand; the child builds/constructs himself, his intelligence and his character, through the work of his hands. It is the hand that permits the most intimate of relationships between the human being (adult or child) and the environment. Work for the child's mind must

среда. Независимо от факта, че малките деца в тази първа Къща на децата остават там от осем часа сутрин до шест следобед, те са искали още повече работа, дори работа, която могат да вземат у дома със себе си в края на дългия ден. Те са били неуморни в труда си: вместо да показват умора, те са изглеждали освежени в работата си. Те са работили с концентрация, повтаряли са дейността / упражнението и са ставали все по-силни, по-способни, по-независими в резултат на това. Типичните за детството отклонения като стеснителност, лъжа, агресия, собственическо отношение (казваме, че това са типични отклонения в детството, но мисля, че тези качества в никакъв случай не се ограничават до детството!) изчезват и се появява едно съвсем различно дете: спокойно, щастливо, отговорно само за себе си, учтиво, дисциплинирано, послушно, чудесен и неуморен труженик. Монтесори е забелязала също и друг впечатляващ феномен: децата не само са станали психически по-силни, но също и физически по-здравя, независимо от факта, че условията на лишения в живота им не са се променили. Монтесори се е чувствала като свидетел на същинско чудо и в крайна сметка взема решение да посвети живота и работата си на детето, което е скрито в децата по света, на тази "тайна на детството".

Процесът на психическо оздравяване, на който Монтесори става свидетел при децата, впоследствие бива наречен нормализация. С този израз Монтесори подчертава, че новоразкритата, скрита природа на детето е неговата реална, нормална същност. Но тази "нормална" същност може да се разкрие само в подходящите условия, а именно, когато детето има възможността, свободата да работи за собственото си развитие. Това не е работата такава, каквато обикновено я разбираме: това не е платен труд, не е труд, който е свързан със заработването на прехраната, това не е хоби. Но трудът на детето, както всяка работа, изисква време (много време!), енергия, усилия. Това е работа на и за развитие, развиваща работа и като такава, тя е спонтанна. Спонтанната работа е труд, свободно избран от детето, свободно упражняван от детето, което означава, че няма опасност от каквато и да било намеса от страна на възрастния, свободно упражнявана работа за толкова дълъг период, колкото детето иска и изпълнявана с темпото или ритъма, който е собственият ритъм на детето. Мария Монтесори установява, че спонтанната работа е онова, което е необходимо както за нормализацията, така и за нормалното развитие (нормализацията всъщност не е нищо повече от връщане към пътя на нормалното или естественото развитие). Спонтанната работа е лекът за болешките на детето и тя е естественият начин на живот на детето, дори и само поради простата причина, че това е единственият начин, по който децата могат да се развиват. Спонтанната работа на детето за неговото развитие се извършва с концентрация и с онова, което Монтесори нарича максимално усилие: най-голямото възможно усилие, което подобава на съзидателния труд. Работата с концентрация означава, че индивидът е напълно фокусиран и изцяло, дълбоко ангажиран: всяка фибра от съществуото му участва в работата. Със сигурност в случая на децата концентрираната работа е възможна само когато изпълняваната дейност е едновременно както психическа, така и физическа: работата на ръката трябва да се насочва от ума. Менталната работа, усилие, учене трябва да се придружава от използването на ръката. Толкова ли е изненадващо това? Ръцете са един от специалните дарове на човека: сътвореното от човечеството през вековете е изградено чрез работата на ръката. Детето изгражда / построява себе си, интелигентността си и характера си чрез работата на неговите ръце. Ръката е онова, което позволява реализирането на най-интимните взаимоотношения между хората (възрастни или деца) и средата. Работата за ума на детето трябва в същото време да бъде и работа за неговите ръце. Това е причината, поради

be, at the same time, work for the child's hands. That is why the environment has to be specially prepared for the child, with appropriate objects, so that all is within the reach of the hands as well as of the mind. What about working with maximum effort? The child grows, develops through effort. Work that is too easy does not lead to growth and development; and when we try to make everything easy for the child, when we try to offer the child the easy life (and this is a very modern tendency), we are not helping him, we are not helping him to grow and develop. And the child becomes bored. Instead, when the activity permits the child to work with maximum effort, we see the child repeat the activity; we see that repetition that so often seems senseless to the adult mind. Nature has not offered the child a path of low-energy development; nature has however provided much help for the child during his development, including great energy. Sadly, the child's great energy is often not appreciated and, all too often, it is seen as a downright nuisance in the present-day adult world. This is why the children need their own world, their own prepared environment with adults who are prepared to understand the child's drive to do, to act independently, to work.

Let us listen to Dr Montessori's own words: "The child has said, "Don't help me. Don't bother me. Leave me alone." All adults have had this experience but they have paid no attention, or they have failed to act on the child's suggestion, for it has seemed too simple (...) Let us say it straight out – the child wants to do everything all by himself (...) The child likes neither to play idly, nor to waste time doing useless things, nor to flit about aimlessly, as most people believe. He seeks some very precise goal, and he seeks it with an instinctive directness of purpose (...) When he has freed himself of the oppressive adults who act for him, the child also achieves his second goal, working positively toward his own independence." (Education and Peace: Chapter 7 – The Form Education Must Take etc.)

And she also says this: "Our observation of children has made us realise that work is man's fundamental instinct and that the child can work from morning till night without ever feeling tired, as if his labour were part of the order of nature. Fatigue is not natural. It is not the result of work, but of working the wrong way. The child does his work without getting tired and proves to us that we have immense untapped energies." (Education and Peace: Chapter 13 – Supernature and the Single Nation)

Dr Montessori also points out that not only is the child an individual who works very hard and who is very observant, but that he is also incredibly meticulous and performs tasks scrupulously. In fact working with concentration and with maximum effort is strictly related to exactness.

Thus, Montessori says: "In our tiny children the evidence of a mathematical bent shows itself in many striking and spontaneous ways. In fact, if we showed them exactly how to do something, this precision itself seemed to hold their interest. To have a real purpose to which the action was directed, this was the first condition, but the exact way of doing it acted like a support which rendered the child stable in his efforts, and therefore brought him to make progress in his development. Order and precision, we found were the keys to spontaneous work in the school." (The Absorbent Mind: Chapter 17 – Further Elaboration Through Culture and Imagination)

която средата трябва да бъде специално подготвена за детето, с подходящи предмети, така че всичко да е в обсега на ръцете, както и на ума му. Какво можем да кажем за работата с максимално усилие? Детето расте, развива се чрез усилията. Работата, която е твърде лесна, не води до растеж и развитие, а когато се опитваме да направим всичко лесно за детето, когато се опитваме да предложим на детето лесен живот (и това е много модна тенденция), ние не му помагаме, ние не му помагаме да расте и да се развива. И детето се отегчава. Вместо това, когато дейността позволява на детето да работи с максимално усилие, можем да видим как то я повтаря. Виждаме повторение, което често изглежда безсмислено за възрастния. Природата не предлага на детето ниско енергиен път за развитие- Тя, обаче, осигурява помощ за детето в процеса на неговото развитие, включително огромна енергия. За съжаление, огромната енергия на детето често не бива оценена и твърде често се счита за пълна глупост в света на възрастните днес. Затова децата се нуждаят от свой собствен свят, своя собствена подготвена среда с възрастни, които са готови да разберат стремежа на детето да прави неща, да действа независимо, да работи.

Нека чуем собствените думи на д-р Монтесори: Детето казва: "Не ми помагай. Не ме притеснявай. Остави ме на спокойствие." Всички възрастни са преживели това, но не са му обърнали внимание или не са действали съгласно желанието на детето, тъй като то им е изглеждало твърде просто (...) Нека го кажем направо – детето иска да прави всичко само (...) Детето не харесва нито да играе напразно, нито да си губи времето да прави безполезни неща, нито да бяга безцелно, както вярват повечето хора. То преследва някаква много точна цел и я преследва с инстинктивна точност на целеустремление (...) Когато се освободи от подтискащите възрастни, които правят неща вместо него, детето също постига и втора цел, да работи позитивно за своята собствена независимост.

(Възпитание и мир: глава 7 – Формата, която възпитанието трябва да приеме и т.н.)

Тя казва и следното:

Нашето наблюдение на децата ни накара да си дадем сметка, че работата е фундаментален човешки инстинкт и че детето може да работи от сутрин до вечер без да се чувства уморено, тъй като този труд е част от природния ред. Умората не е естествена. Тя не е в резултат на работата, а е в резултат на работа по грешен начин. Детето се труди без да се умори и това ни доказва, че имаме огромна, неосвободена енергия.

(Възпитание и мир: глава 13 – Супер природата и едната нация)

Д-р Монтесори също така изтъква, че детето е не само индивид, който работи много упорито и който е много наблюдателен, но че то също е изключително педантично и изпълнява задачите съвестно. Всъщност работата с концентрация и максимално усилие е тясно свързана с точността.

Следователно Монтесори казва:

В нашите малки деца доказателствата за следване на желанията с математическа точност се показват по много впечатляващи и спонтанни начини. Всъщност, ако им покажем точно как да направят нещо, самата прецизност изглежда задържа техния интерес. Съществуването на реална цел, към която е насочено действието, това е първото условие, но точния начин, по който се прави нещо, действа като помощ, която кара детето да е стабилно в усилията си и следователно го води към напредък в неговото развитие. Ние установихме, че редът и точността са ключовете към спонтанната работа в училището. (Попиващото съзнание: глава 17 – Допълнително развитие чрез култура и въображение)

And this is what Dr Montessori has to say toward the very end of her long life: “What was forgotten was to give exactness to the children. The importance of this detail was not understood but it is the Centre of everything. It is from that that there comes activity, joy, work, perfectionment, freedom. (...) The point is not to render a person exact in his usual way of acting, tied to details instead of to the whole; it is to render the mind capable of seeing (...) without which capacity one remains blind, grows in a blind way. When the details of exactness (which gave such brilliant results in the beginning) are neglected there comes about a decadence in the results of our education – even if grand ideas adorn the theory.”

(From a letter written to Giuliana Sorge; probably in 1951)

Dr Montessori believes that the normal child, who remains hidden unless circumstances are propitious, has much to teach us about ourselves, about the true nature of humanity as a whole, and thus she says: “The child has proved to have instincts whose existence we did not even suspect. He has proved to possess a surprising fundamental instinct – he wants to work. We do not use the term work in the ordinary sense of the word. The child teaches us that work is not a virtue, not an effort that man is forced to make; it is not the need to earn a livelihood. Work is man's fundamental instinct. (...) Man is born to work. The instinct to work is his most outstanding trait.”

(Education and Peace: Chapter 12 – First Lecture)

Montessori points out that, as the child works, many traits (both good and bad from the adult’s point of view) disappear. And she says: “What is left is the new man, who has none of our defects – the man who works diligently, the man who is healed of all his ills.This man has genuine qualities: love, which is something different from attachment; discipline which is different from blind submission; the ability to relate to reality, which is something different from flights of fancy. The child brings us light; he shows us the new man, the moral man.(Ibid)

Work and the Planes of Development

The subject of my talk today, Work or to be more specific, Work: A Vital Instinct, is far too vast to render it justice in a short space of time. Perhaps only a whole book devoted to this subject would render it true justice. In particular, it would be most interesting to systematically trace the manifestations of this vital instinct through the various planes of development. For, as Dr Montessori tells us, development is not linear but unfolds in stages or planes according to the age, which means according to the ruling interests. Everything must change in correspondence to these deep interests which spring from within the developing individual: the environment must change, what the environment contains must change, the role of the adults must change. In essence what this means is change in the kind of work undertaken by the developing individual: from, for example, the work of observation undertaken by the tiny baby through to the participation in adult work by the adolescent.

What is particularly fascinating in the case of the six to twelve year-olds, whose intelligence is thrown outward to embrace the whole of the cosmos and the whole of humanity, whose developmental hunger has to do with understanding the functioning of the world and the functioning of human society, is that not only do they live their work (as do the younger children) but they can also reflect on work itself. They can become consciously aware of work, think about work: the value

И това е което д-р Монтесори иска да каже към самия край на дългия си живот:

Онова, което беше забравено, е да се даде точност на децата. Важността на този детайл не беше разбран, но той е в Центъра на всичко. Точно оттам се поражда дейността, радостта, работата, усъвършенстването, свободата. (...) Въпросът е да не правим човек точен в обичайния начин на действие, вгълбен в подробностите, а не в цялото. Въпросът е да направим съзнанието способно да вижда (...), без която способност човек остава сляп, израства сляп. Когато се пренебрегват детайлите на точността (които дават такива брилянтни резултати в началото), се стига до упадък в резултатите от нашето възпитание – дори и ако велики идеи красят теорията. (От писмо, написано до Джулиана Сорже, вероятно през 1951 г.)

Д-р Монтесори вярва, че нормалното дете, което остава скрито, освен ако обстоятелствата не са подходящи, може да ни научи на много неща за самите нас, за истинската същност на човечеството като цяло и затова тя казва:

Детето е доказало, че има инстинкти, за чието съществуване ние дори не сме подозирали. То е доказало, че притежава изненадващо фундаментален инстинкт – то иска да работи. Ние не използваме термина работа в обикновения смисъл на думата. Детето ни учи, че работата не е добродетел, не е усилие, което човек е принуден да полага. То не е необходимостта да се изкарва препитанието. Работата е фундаментален инстинкт на човека. (...) Той е роден, за да се труди. Инстинктът за труд е неговата най-изключителна отличителна черта.

(Възпитание и мир: глава 12 – Първа лекция)

Монтесори изтъква, че в процеса на работа много от отличителните черти на детето изчезват (както добри, така и лоши от гледната точка на възрастните). И тя казва:

Онова, което остава, е един нов човек, който не притежава никой от нашите недостатъци – човек, който работи старателно, човек, който е излекуван от всички негови болезки.

Този човек притежава истински качества: любов, която е нещо съвсем различно от привързаност, дисциплина, която е нещо съвсем различно от сляпо подчинение, способност за връзка с реалността, която е нещо съвсем различно от полета от фантацията. Детето ни дава светлина, то ни показва един нов човек, морален човек. (пак там)

Трудът и плоскостите на развитието
Предметът на моето изказване днес – Трудът или, за да съм по-конкретна – Трудът: жизнено важен инстинкт, е твърде широкообхватен, за да бъде дискутиран по достойнство за толкова кратко време. Вероятно само една цяла книга, посветена на тази тема, би я разгледала по достойнство. По-конкретно, най-интересно би било системно да проследим проявите на този жизненоважен инстинкт през различните плоскости на развитие. Защото, както казва д-р Монтесори, развитието не е праволинейно, а се разгръща на етапи или в плоскости според възрастта, което означава според властващите интереси. Всичко трябва да се промени в съответствие с тези дълбоки интереси, които се пораждат у развиващия се индивид: средата трябва да се промени, онова, което средата съдържа, трябва да се промени, ролята на възрастните трябва да се промени. По същество това означава промяна във вида на изпълняваната работа от развиващия се индивид: например от работата за наблюдение, извършвана от малкото бебе, до участието в работата за възрастни от страна на юношата.

Онова, което е особено изумително в случая на шест- до дванадесетгодишните, чиято интелигентност е насочена навън, за да възприеме целия космос и цялото човечество, чийто глад за развитие е свързан с разбирането на

and importance of all the different forms of work undertaken by all the forces of nature, by all forms of life, by mankind past and present; the value and importance of collaboration in work; the value and importance of work undertaken for the greater good, that is, cosmic work. In this way, the elementary children can develop what I would call a cosmic morality which involves respect for, and gratitude to, nature, life, mankind; respect and gratitude which are most desperately needed at the present time. The greater good, after all, concerns not only human society but the whole of the earth, our one and only planetary home. Children who develop a cosmic morality will feel that deeper responsibility that Montessori speaks about when she says: “(Man) is conscious of his own intellectual and physical needs, and of the claims on him of society and civilization. He believes in fighting for himself, his family and nation, but has yet to become conscious of his far deeper responsibilities to a cosmic task, his collaboration with others in work for his environment, for the whole universe. “

(To Educate the Human Potential: Chapter 5 – The Drama of the Ocean)

Conclusion

How is it possible that the child reveals man's deepest instinct to be that of work and yet so many adults find work painful, almost a curse along biblical lines? How is it possible that a fifteen-year-old, for example, when asked what he wanted to do could only reply that he wanted to do whatever would bring wealth and success? An answer which reveals no calling whatsoever to any particular kind of work. The answer could be an error of understanding, of vision. If our vision is only limited to earning a livelihood or to earning as much money as possible, then we may not find congenial work; and no money in the world will be enough to compensate for what Mario Montessori calls forced labour. He says: “A distinction must be made between work and forced labour. The outer appearance may be the same, but the former is of a spirit that finds its expression in activity, whereas the latter is a burden that deadens and crushes any spirituality one may possess and fosters resistance, rebellion, resentment and hatred. Work is the natural function of man, the means to his higher achievements and spiritual development; but it must be work undertaken willingly, not forced labour. “

(AMI Communications 1998/4: Keys to the World of the Child)

Unfortunately children, more often than not, are subjected to forced labour throughout their years of education, and the greatest lesson many of them learn is a distaste and repugnance for study and work. The instinct to work then becomes deformed and work comes to be seen only as a means to procuring wealth and success or, to put it another way, a means to power and possessions.

Humanity is made up of both adults and children: the adults work on and transform the environment, something which is more than evident from human history; the children can transform humanity itself. But for this to occur the child’s work has to be respected as spontaneous work for development, spontaneous work for the gradual acquisition of independence. Therefore education has to be based on natural, normal development, and this requires a fundamental reform of education which only adults can bring about. What is required of the adults is not only their work as builders of the external world but also their work of protecting the moral and spiritual forces that appear with every newborn child.

функционирането на света и функционирането на човешкото същество, е, че те не само изживяват работата си (както това става и с малките деца), но те също могат да разсъждават върху нея. Те могат да бъдат осъзнато информирани за работата, да мислят за нея: ценността и важността на всички различни форми на извършвана работа от всички природни сили, от всички форми на живот, от минали и настоящи поколения; ценността и важността на сътрудничеството в работата; ценността и важността на работата, изпълнявана в полза на висшето благо, а именно, космическата работа. По този начин децата от началния курс могат да развият онова, което аз наричам космически морал, което включва уважение и благодарност към природата, живота, човечеството; уважение и благодарност, които са толкова отчайващо необходими в днешно време. В крайна сметка висшето благо се отнася не само за човешкото общество, но за цялата земя, нашата единствена планета, която е и нашия дом. Децата, които развият космически морал, ще чувстват онази дълбока отговорност, за която говори Монтесори, когато казва:

(Човекът) осъзнава собствените си интелектуални и физически потребности и изискванията, които обществото и цивилизацията, имат към него. Той вярва, че трябва да се бори за себе си, за семейството и нацията си, но все още предстои да осъзнае далеч по-дълбоките си отговорности за космическата задача, неговото сътрудничество с другите в работата за неговата среда, за цялата вселена.

(Да възпитаме човешкия потенциал: глава 5 – Драмата на океана)

Заключение

Как е възможно детето да разкрие, че най-дълбоко вкорененият инстинкт на човека е трудът, а в същото време толкова много възрастни да намират работата за болезнена, почти проклятие с библични размери? Как е възможно един петнадесетгодишен юноша, например, когато го попитат какво иска да прави, да може да отговори единствено, че иска да прави каквото и да било, което ще му донесе богатство и успех? Отговор, който не разкрива никакво призвание за каквато и да било конкретна работа. Отговорът може да се дължи на грешка в разбирането, във визията. Ако визията ни се ограничава само до изкарване на прехраната или до заработването на колкото се може повече пари, то ние може да не открием подходяща работа и никакви пари на света няма да са достатъчни, за да компенсират онова, което Марио Монтесори нарича принудителен труд. Той казва:

Трябва да се прави разграничение между работа и принудителен труд. Външността може да изглежда една и съща, но първото представлява дух, който намира своето проявление в дейност, докато второто е товар, който убива и machка всякаква духовност, която човек може да притежава и поражда съпротива, бунтуване, отвращение и омраза. Трудът е естествена функиця на човека, средството за неговите висши постижения и душевно развитие, но той трябва да представлява работа, вършена с желание, а не принудителен труд. (Комюникета на МАМ, 1998/4: Ключовете към света на детето)

За жалост все по-често децата биват подлагани на принудителен труд през годините на своето образование и най-важният урок, който много от тях наумават, е отвращението и антипатията към ученето и работата. Инстинктът за труд тогава се деформира и работата се разглежда само като средство за придобиване на богатство и успех или, за да го кажем с други думи, средство за власт и притежание.

Човечеството е изградено както от възрастни, така и от деца: възрастните работят и трансформират средата, нещо, което е повече от очевидно от човешката история. Децата могат да трансформират самото човечество. Но, за да се случи това, трудът на децата трябва да се уважава като спонтанна

Dedication

I wish to dedicate this talk to a great worker: to my teacher, co-worker and husband, Camillo Grazzini.

© Baiba Krumins Grazzini, 2005

работа за развитие, спонтанна работа за постепенно извоюване на независимост. Следователно възпитанието трябва да се базира на естественото, нормално развитие, а това изисква фундаментална реформа на образованието, която само възрастните могат да реализират. Онова, което се изисква от възрастните, е не само тяхната работа като строители на външния свят, но и тяхната работа в защита на моралните и духовни сили, които се проявяват у всяко новородено дете.

Посвещение

Бих искала да посветя това изказване на един велик творец: на моя учител, колега и съпруг – Камило Грацини.

© Бейба Кръминс Грацини, 2005 г.

